

DOMÁCE NÁSILIE AKO SOCIÁLNY PROBLÉM V SPOLOČNOSTI

Erich Schlesinger

ABSTRAKT

Cieľom článku je vymedziť, charakterizovať a analyzovať domáce násilie ako závažný narastajúci sociálno-patologický jav v spoločnosti, so zameraním na definíciu, formy a sociálnu patológiu rodiny, pričom hlavný dôraz je kladený na aktuálne štatistiky domáceho násillia na území Slovenskej republiky a význam sociálnej práce pri predkladanej problematike.

Kľúčové slová:

domáce násilie, sociálno-patologický jav, rodina, klient, sociálny pracovník

ABSTRACT

The aim of the article is to define, characterize and analyze domestic violence as a serious growing socio-pathological phenomenon in society, focusing on the definition, forms and social pathology of the family, with the main emphasis on current statistics of domestic violence in the Slovak Republic and the importance of social work on the presented issues.

Keywords:

domestic violence, socio-pathological phenomenon, family, client, social worker

Úvod

Problematika spojená s domácim násillím nie je žiadnym novodobým fenoménom v spoločnosti. Alarmujúcim faktom je, že aj keď sa v dnešnom svete nejedná o novodobý problém, štatistické údaje z populačných prieskumov ukazujú, že domáce násilie stále stúpa a práve z toho dôvodu by sa pri predkladanej problematike mala venovať väčšia pozornosť. Závažným faktom je, že ak nejaký jedinec domáce násilie zažíva, častokrát okolie o tomto sociálno-patologickom jave ani z ďaleka netuší. V mnohých prípadoch sa snaží obeť zamaskovať výrazné stopy po domácom násillí a z dôvodu strachu tento čin v spoločnosti neprizná a v tichosti trpí. Domáce násilie spôsobuje u obeť množstvo závažných, ako aj dlhodobých následkov, ktoré sa objavujú vo veľkej miere na psychickej, respektíve fyzickej úrovni. Nemožno zabudnúť, že ak sa vyskytuje domáce násilie v rodine, častokrát netrpí iba

obet', ale aj ostatní členovia rodiny. Ženy, deti, muži, či seniori – všetky tieto skupiny sú ohrozené a z tohto dôvodu treba apelovať na význam sociálnej práce pri tomto fenoméne.

1. Terminologické vymedzenie rodiny a domáceho násilia

Rodina sa vo všeobecnosti charakterizuje ako malá sociálna skupina ľudí, ktorí sú prepojení pokrvným putom príbuzenstva, respektíve právneho záväzku. Medzi najzákladnejšie úlohy rodiny zaraďujeme výchovu, vzdelávanie, socializáciu, zabezpečenie ochrany a emocionálno psychickú podporu jednotlivých členov, ekonomickú podporu, čo umožňuje zdravý vývin jednotlivcov v spoločnosti.

„Rodina bola odpradáva prvým a mnohokrát i jediným zdrojom podpory ľudí, ktorí sa dostali do ťažkostí. A to bez ohľadu na to, či sa s hendikepom už narodili, alebo ich ťažkosti vznikli neskôr” (Matoušek, 2003, s. 183).

Každá rodina sa stretáva s určitými existenciálnymi problémami, ktoré sa snaží vyriešiť. U niektorej z nich to môže predstavovať banálny problém, ktorý sa dá odstrániť, no u druhej rodiny to môže byť neriešiteľná situácia. Ak sa pri takejto situácii nedostaví adekvátne pomoc, stretávame sa s tým, že člen rodiny si existenčné pretvárajúce problémy kompenzuje na zvyšných členoch a tu sa stretávame s problematikou domáceho násilia.

Domáce násilie je charakteristické najmä prostredníctvom tendencie opakovania a stupňovania násilia z hľadiska fyzického, psychického, poprípade sexuálneho charakteru. (Buskotte, 2008)

Pri terminologickej charakteristike domáceho násilia je potrebné spomenúť aj rozlíšenie z hľadiska pomenovania násilia. Sem najčastejšie zaraďujeme:

1. Násilie podľa miesta činu: pod týmto pojmom rozumieme násilie v rodine (angl. Violence in Family), respektíve domáce násilie (angl. Domestic Violence).
2. Násilie z hľadiska subjektu obetí: násilie v rodinnom prostredí sa môže odohrávať na rôznych subjektoch (členoch rodiny), ktorým prinalieha určitý rodinný status. Sem najčastejšie zaraďujeme násilie z hľadiska partnerstva, týrané deti, týranie starších ľudí, poprípade týranie jedincov, ktorí trpia telesným, či mentálnym postihnutím.
3. Špecifikovanie subjektu obeť z hľadiska rodu: násilie voči ženám a násilie voči mužom.

Pri týchto skupinách nemusí ísť iba o násilie v rodinnom prostredí, no ak sa bavíme o problematike spojenej s domácim násilím, rodinné prostredie je vo všeobecnosti charakteristické ako miesto činu. (Mátel, Schavel a kol., 2011)

Násilie ako také možno zaradiť medzi najtrvalejšie sociálne skutočnosti, ktoré sa odohrávajú po celom svete a to v rôznej dĺžke a intenzite. Násilie je spájané s pojmom kriminalita, nakoľko vo svete je akceptovateľné ako trestný čin.

Ak je násilie prítomné v rodinnom prostredí, častokrát mení celkovú rodinnú štruktúru. Menia sa sociálne role, respektíve ich plnenie nie je úplné a u niektorých členov rodiny sa môžu prejavovať zdravotné problémy, frustrácia, chronický stres, distress (negatívny stres), ako aj iné sociálno-patologické javy (drogové závislosti, chudoba, prostitúcia). Stretávame sa aj s opačnou tendenciou, kedy z predkladaných sociálno-patologických javov (napríklad drogových závislostí), môže vzniknúť domáce násilie.

Uvedené informácie nám potvrdzuje realizovaná komparatívna štúdia z hľadiska preskúmania celoživotnej prevalencie frekvencií násilia u intímnych partnerov a partnerských vzťahoch u 224 respondentov, ktorí zastávali rolu otca. Z predkladanej vzorky bolo 106 respondentov závislých na opioidoch a zvyšných 118 zastávalo rolu otca, ktorí nikdy netrpeli žiadnou závislosťou a žili v totožnej komunite a podmienkach. Výsledky štúdie zaznamenali vyššiu prevalenciu závažnej psychickej agresie, ľahkej fyzickej agresie, závažnej fyzickej agresie a sexuálneho nátlaku, ktoré boli namierené na matku ich najmladšieho biologického dieťaťa s výrazne vyššou prevahou ľahkého a ťažkého zranenia matky počas priebehu ich vzťahu. (Moore, Easton, McMahon, 2012)

2. Formy domáceho násilia

Ako sme už načrtli pri komparatívnej štúdií, násilie sa môže vyskytnúť v rôznych formách. Medzi ne možno zaradiť psychické násilie, fyzické násilie, sociálne násilie, ekonomické násilie a sexuálne násilie. Obete domáceho násilia nemusia zažívať iba jednu z predkladaných foriem ale aj kombináciu rôznych foriem násilia.

- Fyzické násilie: medzi najčastejšie formy fyzického násilia zaradíme facky, údery, kopance, bitie, popáleniny rôzneho druhu, respektíve spôsobenie rán obeti.
- Psychické násilie: vyhrážky, urážanie, citové vydieranie, ponižovanie.
- Sociálne násilie: zákaz kontaktu rôzneho druhu, napríklad zákaz stretávania sa so svojimi členmi rodiny, respektíve so svojimi blízkymi, zákaz chodenia do zamestnania a podobne. Pri sociálnom násilí sa stretávame aj so zamykaním obete v byte, ako aj s pravidelnou kontrolou mobilného telefónu, kedy dotyčný obeti blokuje hovory a sociálne siete.

- Ekonomické násilie: najčastejšou formou je obmedzovanie prístupu k spoločnému majetku, na ktorú ma obeť právo.

Z populačným prieskumom je zrejmé, že najčastejšie formami domáceho násillia trpia ženy, no nemožno zabúdať aj na iných členov rodiny, ako deti, muži, či seniori. Z tohto dôvodu by som chcel uviesť prieskumné štúdie realizované na území Slovenskej republiky a v členských štátoch Európskej únie, ktoré sa zameriavajú práve na všetky spomínané skupiny.

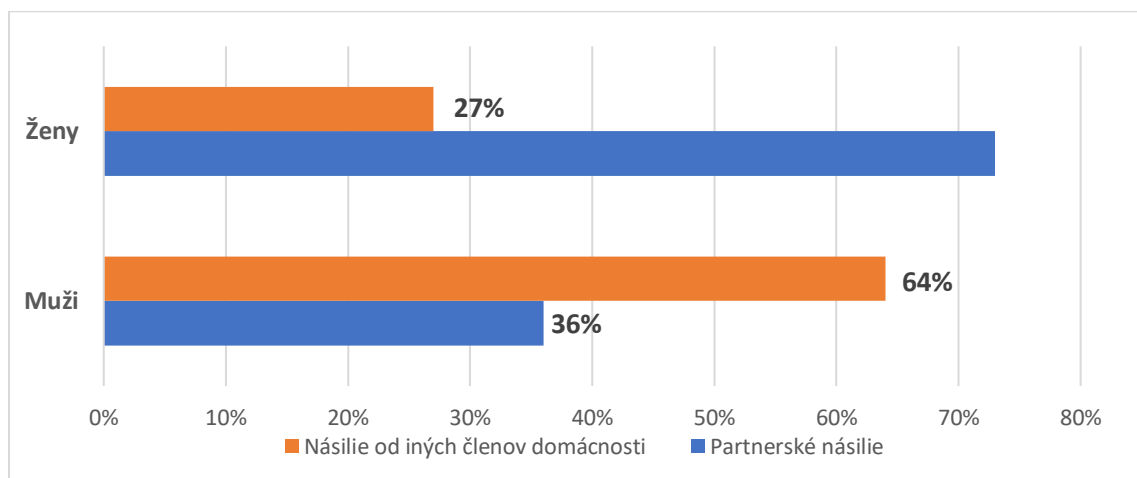
Agentúra Európskej únie pre základné práva v roku 2014 vydala správu, ktorá bola zameraná na prehľad celoeurópskych prieskumov v kontexte násillia páchaného na ženách. Zaujímavosťou je, že v správe sa nachádza prieskum, ktorý je založený na rozhovore so 42 000 ženami v 28 členských štátoch Európskej únie. Z tejto správy vyplýva, že násilie páchané na ženách predstavuje porušovanie ľudských práv, ktorému treba venovať dostatočnú pozornosť. V predkladanom prieskume boli otázky smerované na skúsenosti s fyzickým, ako aj psychickým násillím vrátane incidentov páchaných intímnyim partnerom. Výsledky naznačujú, že fyzické násilie zažilo približne (22%) žien a dve z piatich žien (43%) zažilo nejakú formu psychického násillia od svojho bývalého, respektíve súčasného partnera, čo predstavuje alarmujúci výsledok. Pri psychickom násillí u (25%) žien boli zaznamenané prejavy psychického násillia formou ponižovania a znevažovania a (14%) žien zažilo vyhrážky ohľadom ublíženia na zdraví. Pri psychickom násillí (5%) respondentiek uviedlo, že im partner vo vzťahu zakázal opustiť dom, respektíve použiť motorové vozidlo a odísť. Predkladaného prieskumu sa zúčastnili aj ženy zo Slovenskej republiky. Výsledky naznačujú že (12%) opýtaných žien zažilo násilie od súčasného partnera a štvrtina od bývalého partnera. V priebehu posledného roka násilie zažilo (12%) čo na území Slovenskej republiky predstavuje 140 000 žien. (FRA, 2014)

V roku 2017 realizovalo Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie prostredníctvom prieskumnej agentúry TNS výskum zameraný na domáce násilie. Reprezentatívnou vzorkou boli ženy (1008 respondentov) a muži (1008 respondentov) na území Slovenskej republiky vo vekovom rozmedzí 18 až 70 rokov. Výsledky naznačujú veľmi zaujímavé ukazovatele. Pri sledovaní a porovnávaní mužského a ženského pohlavia s prejavmi domáceho násillia po dosiahnutí veku 15 rokov, výsledky zaznamenávajú podobnú úroveň a to skúsenosť u (25 %) mužov a (26 %) žien s domácim násillím. Môžeme teda povedať, že každý štvrtý muž a každá štvrtá žena na území Slovenskej republiky vo veku 18-70 rokov zažili po 15. roku života aspoň raz niektorý zo spôsobov násillného správania od blízkeho člena domácnosti, čo predstavuje alarmujúce zistenia. (Filadelfiová, Gerbery, Vittek, 2017)

Ak by sme sa detailnejšie zamerali na určitú formu násilia (psychické, fyzické, sociálne, ekonomické, sexuálne), vo všetkých formách je prevalencia vyššia u žien, no keďže predchádzajúci prieskum bol zameraný na ženy, v tejto prieskumnej štúdií by som sa zamerlal na výsledné ukazovatele u mužov.

Autori Filadelfiová, Gerbery, Vittek, (2017) uvádzajú, že psychické poškodzovanie od člena rodiny zažilo za svoj život až (16%) mužov, pričom jedna z nepriaznivých situácií sa opakovala u (10%) respondentov mužského pokolenia pričom 5 a viac skutkov psychického násilia zažilo (1%) opýtaných. Z hľadiska sociálneho izolovania a kontroly malo z celkového počtu respondentov (13%) mužov nejakú skúsenosť, pri ekonomickom zneužívaní (3%) a s fyzickým násilím (7%) opýtaných. Ak by sme chceli na území Slovenskej republiky porovnať partnerské domáce násilie medzi mužmi a ženami, z prieskumu možno zaznamenať zaujímavé informácie. Faktom je, že vo všeobecnosti na území Slovenskej republiky muži zažívajú násilné správanie najmä od iných členov rodiny, čo naopak ženy od svojich partnerov. Partnerské násilie v tomto prípade vyčerpáva až (73%) opýtaných žien a (36%) opýtaných mužov.

Graf 1: Porovnanie domáceho násilia na základe pohlavia

Zdroj: vlastné spracovanie

Inštitút pre výskum práce a rodiny realizoval prieskum zameraný na prevalenciu domáceho násilia páchaného na deťoch v Slovenskej republike v roku 2013. Prieskumu sa zúčastnilo 1560 detí 8. a 9. ročníka na základných školách, ktorý bol realizovaný metódou pomocou dotazníka. Predkladaná metóda sa zameriavala najmä na štyri základné formy násilia a to na: zanedbávanie, psychické násilie, fyzické násilie a sexuálne zneužívanie. Výsledky naznačujú, že respondenti najčastejšie zažívali formu fyzického (23%) a psychického násilia (21%). Nasledovalo zanedbávanie (9%) a sexuálne zneužívanie (7%). 146 detí uviedlo, že boli

vystavené zanedbávaniu, pri tejto forme respondenti najčastejšie uvádzali absencie pravidelných zdravotných prehliadok (33%), a (34%) muselo opustiť svoj domov nakoľko sa necítili bezpečne. Alarmujúcim faktom z výsledkov predkladanej prieskumnej štúdie je, že (27%) detí uviedlo, že bývajú niekedy hladné, respektíve nemajú doma dostatok jedla. Z hľadiska fyzického násilia sa 365 respondentov priznalo k prejavom udretia po hlave (71%), ktoré možno považovať za najčastejšiu skúsenosť s fyzickým násilím. Šticovanie za vlasy bolo zaznamenané u (39%) a kľáčanie na kolenách na príkaz u (29%) respondentoch. (Fico, 2013)

Pri fyzických trestoch si mnoho rodičov neuvedomuje že ide o domáce násilie páchané na deťoch, respektíve veľká časť rodičov nevie odhadnúť adekvátne mieru trestu. Práve fyzické tresty aplikované na deťoch sú v laickej populácii často diskutovanou témou, nakoľko mnoho rodičov sa obhajuje výrokmi „dal som mu len za ucho“, prípadne „ved' z neho nebudne“. Samozrejmosťou je, že dieťa potrebuje disciplínu no mnoho rodičov si neuvedomuje, že fyzické tresty môžu vo veľkej miere spôsobiť v budúcnosti u dieťaťa asociálne správanie. Tu nastávajú hlavné otázky. Prečo rodič vôbec využíva fyzické tresty na svojich deťoch? Myslí si že sú účinné, alebo sám rodič ako dieťa zažíval fyzické tresty?

Ohľadom účinnosti fyzických trestoch na deťoch sa realizovala najrozsiahlejšia štúdia, ktorá sledovala 160 000 ľudí v trvaní 50 rokov. Výsledky štúdie naznačujú, že fyzické tresty z hľadiska výchovy nie sú nijako efektívne, nakoľko u detí zažívajúcich fyzické násilie bol zaznamenaný odpor k rodičom, agresivita, poruchy učenia spojené s problémami duševného zdravia a podobne. Autorka tejto prieskumnej štúdie poukazuje na fakt, že fyzické tresty spôsobujú presný opak, od očakávania rodičov a nie sú vôbec efektívne. (Gershoff, 2016)

Pri tejto štúdií je zrejmé, že problematika domáceho násilia sa vôbec netýka iba žien a mužov, ale aj detí v domácnostiach, na ktorých sú formy domáceho násilia praktizované, respektíve deti sú účastníkmi domáceho násilia medzi partnermi.

Môj výrok taktiež potvrdzuje prieskumná štúdia, nakoľko sa zaznamenalo, že z 365 detí až (30%) bolo prítomných pri domacom násilí medzi svojimi rodičmi, konkrétne pri vzájomnom napádaní rodičov a (29%) detí bránilo svojho rodiča pred napadnutím druhého rodiča. (Fico, 2013)

3. Sociálna práca s obet'ami domáceho násilia

Pri problematike domáceho násilia je veľmi dôležitá činnosť sociálnych pracovníkov. Okrem sociálnych pracovníkov potrebuje v mnohých prípadoch obeť pomoc lekárov, psychológov, advokátov, čo predstavuje sieť pomoci odborníkov. Pomoc sociálneho

pracovníka spočíva najmä v tom, aby obeť opäť fungovala na určitej spoločensky uznávanej úrovni v kontexte interakcie so sociálnym prostredím. Sociálni pracovníci už počas štúdia na vysokej škole získavajú všeobecné vedomosti o domácom násilí no vhodné by bolo, aby po ukončení štúdia absolvovali špecializované školenia k danej problematike.

Pri práci s obeťou domáceho násilia je veľmi dôležitým prvkom „prvý kontakt“ nakoľko mnoho obetí nechce priamo hovoriť o svojich problémoch, prípadne sú vystrašení, pociťujú vinu a celá situácia je pre nich mätúca a veľmi komplikovaná. U obeť sa môže vyskytovať aj nedôvera voči sociálnemu pracovníkovi. Môže to byť spôsobené aj z toho dôvodu, že mnoho obetí aj vyhľadalo pomocné zložky napríklad políciu, no ich prípad násilia bol zľahčovaný a tak obeť už nemusí mať úplnú dôveru ani k sociálnemu pracovníkovi. Práve pri práci s obeťou domáceho násilia je vybudovanie si dôvery veľmi dôležitým faktorom. Potrebné je si uvedomiť, že efekt sociálnej práce môže nastať iba vtedy, ak sa klient aktívne bude zapájať a to možno zabezpečiť na základe kvalitného prvého kontaktu a vybudovania si dôvery medzi klientom a sociálnym pracovníkom. Ako som už spomínal, mnoho obetí zažíva pocit zahanbenia, neistoty, prípadne strachu – čo sa zo začiatku práce s klientom môže odrážať na nie úplne aktívnej spolupráci. Mnoho klientov zažívajúcich domáce násilie hádžu vinu práve na seba a obviňujú sa zo skutkov, ktoré sa stali a v tomto prípade je veľmi dôležité navodiť klientovi, že zodpovednou osobou za násilie je jedine páchatel’.

Pri práci s klientom, ktorý zažil domáce násilie odporúčajú autorky Čirtková, Vitoušová (2007) základné odporúčania, ktoré by mali sociálni pracovníci pri práci s klientom dodržiavať. V prvom rade ide o navodenie vhodnej komunikácie, kde sociálny pracovník musí zvážiť všetky možnosti konkrétneho prípadu. Sociálny pracovník si musí uvedomiť, že každý prípad je špecifický a vnímanie celkovej situácie u klientov, ktorí si prežili domáce násilie je veľmi individuálne. Ďalším krokom je, že sociálny pracovník by mal poskytnúť všeobecné informácie klientovi, príkladom môžu byť kontakty na políciu, na špecializované telefónne linky, na organizácie zaoberajúce sa pomocou obetiam, na azylové domy a podobne.

Na území Slovenskej republiky sa môžu ľudia informovať a poradiť na rôznych linkách pomoci, z pomedzi ktorých väčšina funguje nonstop. Príkladom je:

- Národná linka pre ženy zažívajúce domáce násilie
- Linka dôvery Nezábudka
- IPčko (internetová poradňa pre mladých)

- mobilná aplikácia Pomáhať chrániť sprostredkovaná Políciou Slovenskej republiky

Medzi ďalšie odporúčania možno zaradiť odhad rizika ďalších incidentov (sociálny pracovník by mal vypracovať krízové plány pri prípadoch, kde hrozí obrovské riziko). Dôležitým odporúčaním je aj odhad zdravotných rizík pre obeť, respektíve deti (charakteristickým prvkom je oboznámenie klienta s určitými rizikami, ktoré mu hrozia), ako aj presné a podrobné dokumentovanie prípadu a prijatých opatrení a vypracovanie bezpečnostného plánu. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Sociálna práca ako vedný odbor má množstvo metód, z ktorých niektoré sú často využívané práve pri problematike domáceho násillia. Sem najčastejšie zaraďujeme krízovú intervenciu a sociálne poradenstvo.

Autor Oláh (2012) charakterizuje krízovú intervenciu ako metódu, ktorej hlavným cieľom je stabilita duševného stavu klienta. Sociálny pracovník by mal pri tejto metóde zvoliť také techniky vedenia, ktoré navodia pokojnú atmosféru a empatiu, kedy klient bude cítiť sociálnu oporu. V tomto prípade treba dávať pozor, aby sociálny pracovník nezastával rolu „záchrancu“, nakoľko sa klient od poradcu môže stať závislý.

Krízovú intervenciu možno rozdeliť podľa miesta realizácie na:

- pobyt klienta v zaistenom útočisku (na území Slovenskej republiky ide najmä o krízové strediská, respektíve zariadenia núdzového bývania)
- ambulatná forma pomoci (krízové poradne)
- terénna forma pomoci (bydlisko klienta)

Veľmi často využívanou formou pomoci je aj telefonická krízová intervencia, nakoľko obeť chce v mnohých prípadoch ostať v anonymite zo strachu a pocitu viny. Krízová intervencia je založená najmä na rýchlej dostupnosti (napríklad linky dôvery, ktoré fungujú nonstop), ľahkej dostupnosti a starostlivosti.

Ďalšou využívanou metódou sociálne práce je sociálne poradenstvo. Autorka (Tokárová a kol., 2007, s. 492) charakterizuje poradenstvo „proces pomoci, cieľom ktorého je využitie existujúcich zdrojov a možností osobnosti na vysporiadanie sa s problémami života. Tieto ľudské problémy môžu byť rôzneho charakteru (vývinové, právne, psychologické, ekonomické, sociálne a pod.).“

Základným cieľom sociálneho poradenstva je oboznámenie klienta s rizikami, ak by sa chcel vrátiť k násilnému partnerovi, možnosti finančnej a materiálnej pomoci, právne

poradenstvo – spisovanie právnych návrhov (trestné oznámenie, žiadosť o rozvod a podobne), poskytovanie informácií v kontexte sociálnej núdze. Špecializované odborné poradenstvo je charakteristické zisťovaním príčin vzniku, respektíve rozsahu problému, ktorý obeť zažíva a jej cieľom je poskytnutie odbornej pomoci.

Pri problematike sporej s domácim násilím sa stretávame aj s pomáhajúcimi inštitúciami. Príkladom môže byť:

- Útulok, ktorý definuje zákonom č. 448/2008 Z.z. Zákon o sociálnych službách. Útulok slúži pre osoby, ktoré sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii, nemajú zabezpečené ubytovanie, respektíve svoj domov museli opustiť. V útulku obeť možno poskytnúť bývanie na určitý čas, odborné poradenstvo, ošatenie a podobne. Sociálne služby v útulku sa poskytujú oddelene pre jednotlivcov a oddelene pre rodiny s deťmi.

- Centrum pre deti a rodiny, ktorý definuje zákon č. 305/2005 Z.z. Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Predkladané centrum zastupuje jeho prirodzené rodinné prostredie na základe opatrení vzniku, prehĺbovania, respektíve opakovania krízových situácií dieťaťa v prirodzenom prostredí / náhradnom rodinnom prostredí, ako aj na základe opatrení porúch psychického, fyzického, sociálneho vývinu dieťaťa z dôvodu pretrvávajúcich problémov v domácom prostredí. Centrum pre deti a rodiny vykonáva opatrenia pobytovou, terénnou a ambulantnou formou.

- Azylové domy – táto forma pomoci sa poskytuje ľuďom, ktorí sa nemajú na koho obrátiť ohľadom svojej nepriaznivej situácie a ak aj majú, nechcú sa svojim blízkym zdôveriť, Azylový dom poskytuje dočasné ubytovanie, hygienu, stravu. Mnoho z obetí vyhľadá predkladanú formu pomoci aj vtedy, ak páchatel násilia bol vykázaný z domovského prostredia, no obeť častokrát aj vtedy zažíva strach a v tomto prípade vyhľadávajú práve dané služby.

Záver

Aj keď domáce násilie nie je novodobým trendom v spoločnosti, jedná sa stále o závažný sociálno-patologický jav v spoločnosti, ktorému treba venovať dostatočnú pozornosť. Faktom je, že pri rozoberaní problematiky domáceho násilia v spoločnosti sa najväčší rozmer pozornosti venuje ženám ako obetiam, ktoré zažívajú podľa prieskumných štúdií najväčšiu mieru domáceho násilia, no nemožno zabudnúť ani na mužskú, či detskú populáciu, respektíve seniorov. Sociálna práca zohráva pri predkladanom jave veľmi dôležitú úlohu nakoľko jednotlivci, ktorí prežívajú domáce násilie majú v mnohých prípadoch pocit, že stratili samého seba, respektíve sa obviňujú zo zlyhania a podobne. Práve tu môže sociálny

pracovník na základne vhodného stanovenia intervenčného programu, respektíve využitím adekvátnych metód sociálnej práce odborne pomôcť.

Referencie

AGENTÚRA EURÓPSKEJ ÚNIE PRE ZÁKLADNÉ PRÁVA (FRA). 2014. Násilie páchané na ženách: celoeurópsky prieskum. Luxemburg : Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2014. 44 s. ISBN 978-92-9239-393-9

BIRNBACHER, D., 2015. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition), s. 280-284.

BUSKOTTE, A. 2008. Z pekla ven. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

ČIRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. 2007. Pomoc obětem (a svedkm) tresných činů. Praha : Grada Publishing, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

FICO, M. 2013. Prevalencia násilia páchaného na deťoch v Slovenskej republike. Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny. [online]. <https://www.employment.gov.sk/files/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/prevalencia-nasilia-pachaneho-detoch-vyskum.pdf>

FILADELFIOVÁ, J. - GERBERY, D. - VITTEK, J. 2017. Reprezentatívny výskum domáceho násilia na Slovensku. Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny. [online]. <https://www.zastavmenasilie.gov.sk/resources/data/Vyber-z-dat-prieskumu-o-domacom-nasili.pdf>

LAKOŠTÍK, M. 2012. Sloboda a žiadost' o ukončenie života. In Sloboda a jej projekcie. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity. 2012. 413 s. ISBN: 978-80-555-0619-7

GERSHOFF, E. – KAYLOR G. 2016. Spanking and Child Outcomes : Old Controversies and New Meta - Analyses. Journal of Family Psychology. DOI: 10.1037/fam0000191

MATOUŠEK, O. 2013. Metody a řízení sociální práce. Praha : portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0213-4.

MÁTEL, A. – SCHAVEL, M. et al. 2011. *Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci*. Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety, 2011. 442 s. ISBN 978-80-8132-009-5.

MOORE, B. – EASTON, C. – MCMAHON, T. 2012. Drug Abuse and Intimate Partner Violence : A Comparative Study of Opioid - Dependent Fathers [online]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3077808/>

OLÁH, M. a kol. 2012. *Metódy sociálnej práce v praxi*. Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety. 2012. 317 s. ISBN 978-80-8132-039-2.

TOKÁROVÁ, A. a kol. 2007. *Sociálna práca*. Prešov : AKCENT PRINT. 2007. 573 s. ISBN 978-80-969419-8-8.

Zákon č.305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/305/20160701>

Zákon č.448/2008 Z.z. Zákon o sociálnych službách, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-448>

Kontaktné údaje

Mgr. Erich Schlesinger, doktorand PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

erich.schlesinger@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7587-9369>